

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Α΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ενότητα 2: Β΄ Μέρος – Ενότητες 3, 4, 5:

Τμήματα του Γ΄ Μέρους

Τίτλος:

«Αρχαία και Νέα Ελληνικά – Ομοιότητες και διαφορές»

ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΤΑΤΣΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι .Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Αρχαία και Νέα Ελληνικά – Ομοιότητες και διαφορές

Δημιουργός

Χρυσούλα Τάτση

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Οκτώβριος 2013

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ενότητα 2^η: Η εκπαίδευση των παιδιών στην αρχαία Αθήνα. Β΄ Μέρος: Πώς έγραφαν οι αρχαίοι Έλληνες; [Πλάτων, «Πρωταγόρας» 325c-326c (ελεύθερη διασκευή)]

Ενότητα 3^η: Επαγγέλματα των αρχαίων Αθηναίων. Τμήμα από το Γ΄ Μέρος.

[Ξενοφών, «Απομνημονεύματα» 2.7.6. (ελεύθερη διασκευή)].

Ενότητα 4^η: Ένα ταξίδι επιστημονικής φαντασίας. Τμήμα από το Γ΄ Μέρος.

[Λουκιανός, «Αληθής Ιστορία» 2.3-4 (διασκευή)]

Ενότητα 5^η: Ο πλούτος της αττικής γης. Τμήμα από το Γ΄ Μέρος.

[Ξενοφών, «Πόροι» 1.1-5 (διασκευή)].

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

8 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: διαδίκτυο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου είναι απαραίτητο να χειρίζεται ο διδάσκων με ευχέρεια τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και κυρίως προγράμματα επεξεργασίας κειμένου και παρουσιάσεων, πλοήγησης στο διαδίκτυο και ανοιχτά διερευνητικά περιβάλλοντα, όπως η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. Παράλληλα, πρέπει να είναι εξοικειωμένος με *ομαδοσυνεργατικές μεθόδους διδασκαλίας* και διατεθειμένος να αποποιηθεί τον ρόλο του μεταδότη των γνώσεων στη μαθησιακή διαδικασία και να αναθέσει στους ίδιους τους μαθητές να αναζητήσουν και να ανακαλύψουν μόνοι τους τη γνώση μετά από προσωπική τους έρευνα.

Οι μαθητές θα πρέπει να έχουν βασικές δεξιότητες στη χρήση Η/Υ και κυρίως σε Word, PowerPoint και πλοήγηση στο διαδίκτυο. Ο διδάσκων μπορεί να μεριμνήσει εκ των προτέρων ώστε να εξοικειωθούν οι μαθητές με τα παραπάνω προγράμματα, ενώ θα φροντίσει για την επίλυση τυχόν προβλημάτων που θα προκύπτουν κατά τη διάρκεια εφαρμογής του σεναρίου.

Η σχολική μονάδα θα πρέπει να διαθέτει εργαστήριο Πληροφορικής με σύνδεση στο διαδίκτυο και προβολικά μηχανήματα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αποτελεί μια εισαγωγή στα αρχαία ελληνικά για τους μαθητές της Α΄ Γυμνασίου. Σε πρώτη φάση, γίνεται συζήτηση με τους μαθητές για το αν πρέπει να διδάσκονται αρχαία ελληνικά στο σχολείο και κατά πόσο τα θεωρούν άγνωστα και δύσκολα. Επισημαίνονται ομοιότητες και διαφορές αρχαίας και νέας ελληνικής γλώσσας μέσω των ερωτημάτων «πώς μιλούσαν οι αρχαίοι Έλληνες και πώς έγραφαν», ενώ ταυτόχρονα επιχειρείται μια πρώτη επαφή των παιδιών με ζητήματα γραμματικής, τονισμού, χωρισμού των φωνηέντων σε μακρά, βραχεία και δίχρονα, πνεύματα και κλίση ουσιαστικών και ρημάτων.

Στο τέλος, προκειμένου να συνειδητοποιήσουν πως οτιδήποτε ανήκει στο παρελθόν δεν σημαίνει πως είναι ξεπερασμένο και άχρηστο στο παρόν, αναζητούν επιδράσεις των αρχαίων Ελλήνων στη σύγχρονη εποχή σε άλλους τομείς: στην επιστήμη, στις τέχνες και στα γράμματα, στη ζωγραφική, στη λογοτεχνία, στον κινηματογράφο, στο μάρκετινγκ και δημιουργούν για κάθε τομέα μια παρουσίαση σε PowerPoint.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Επειδή οι μαθητές αντιμετωπίζουν τα Αρχαία Ελληνικά ως κάτι το τελείως άγνωστο και απρόσιτο σε αυτούς με μεγάλο βαθμό δυσκολίας και συχνά αμφισβητούν την αξία του μαθήματος, το σενάριο στοχεύει στην εξάλειψη των παραπάνω αρνητικών αντιλήψεων των παιδιών για το μάθημα και στη δημιουργία θετικής στάσης απέναντι στην αρχαία ελληνική γλώσσα, η οποία δεν είναι τόσο άγνωστη όσο νομίζουν ούτε

τόσο ξεπερασμένη. Στη διαπίστωση αυτή καταλήγουν ύστερα από προσωπική τους έρευνα στα κείμενα των αρχαίων ελλήνων συγγραφέων, καθώς εντοπίζουν ομοιότητες της αρχαίας με τη νέα ελληνική γλώσσα –δίχως να παραβλέπονται και οι διαφορές που προέκυψαν με το πέρασμα των αιώνων– αλλά και ύστερα από αναζήτηση επιδράσεων των αρχαίων Ελλήνων σε διάφορους τομείς της σύγχρονης ζωής.

Οι μαθητές εργαζόμενοι σε ομάδες ανακαλύπτουν μόνοι τους τη γνώση με την υποστηρικτική καθοδήγηση του διδάσκοντος και με την επαγωγική μέθοδο καταλήγουν σε δικά τους συμπεράσματα.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το παρόν σενάριο οι μαθητές / μαθήτριες καλούνται:

- Να συνειδητοποιήσουν τη διαχρονική αξία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, καθώς είναι φορέας ενός πολιτισμού με παγκόσμια ακτινοβολία και επιδράσεις που φτάνουν ακόμη και στη σημερινή εποχή.
- Να αντιληφθούν πως η γλώσσα ενός λαού είναι ένας ζωντανός οργανισμός που εξελίσσεται και μεταβάλλεται συνεχώς.
- Να διαπιστώσουν πως η γνώση πηγάζει από τη συστηματική έρευνα.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές / μαθήτριες επιδιώκεται:

- Να μπορούν να αποδελτιώνουν βασικά σημεία του προφορικού λόγου.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή κειμένων με επιχειρήματα, για να υποστηρίξουν τη θέση τους.
- Να συντάσσουν άρθρο, όπου θα αναλύουν ένα θέμα με παραδείγματα και στοιχεία.

- Να κατανοήσουν βασικές ομοιότητες και διαφορές μεταξύ αρχαίας και νέας ελληνικής γλώσσας τόσο σε προφορικό όσο και σε γραπτό λόγο.
- Να γνωρίσουν την ερασμιακή προφορά.
- Να έρθουν σε επαφή με αρχαίες επιγραφές, να παρατηρήσουν τον τρόπο γραφής των αρχαίων Ελλήνων και να τον συγκρίνουν με τη σύγχρονη γραφή.
- Να κατανοήσουν τον χωρισμό των φωνηέντων σε μακρά, βραχεία και δίχρονα.
- Να μάθουν να ξεχωρίζουν τους τόνους και τα πνεύματα της αρχαίας Ελληνικής.
- Να αποκτήσουν μια πρώτη επαφή με το κλιτικό σύστημα των αρχαίων ελληνικών.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές / μαθήτριες επιδιώκεται:

- Να ακούν κριτικά τις απόψεις τρίτων και να διαμορφώνουν προσωπική άποψη.
- Να ασκηθούν στη διερευνητική – ανακαλυπτική μάθηση αξιοποιώντας ανοιχτά διερευνητικά περιβάλλοντα.
- Να εφαρμόζουν την επαγωγική μέθοδο και να καταλήγουν σε συμπεράσματα ύστερα από μια έρευνα.
- Να ανατρέχουν σε πηγές (επιγραφές, κείμενα αρχαίων ελλήνων συγγραφέων), προκειμένου να έχουν αυθεντική πληροφόρηση.

Διδακτικές πρακτικές

Οι μαθητές / μαθήτριες επιδιώκεται:

- Να αποκτήσουν ομαδοσυνεργατικό πνεύμα.
- Να μην είναι παθητικοί δέκτες της γνώσης αλλά ενεργά υποκείμενα, που την αναζητούν και την ανακαλύπτουν ύστερα από συστηματική έρευνα.
- Να οργανώνουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους και να τα επεξεργάζονται, για να τα κοινοποιήσουν και σε άλλους.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το σενάριο έχει ως βασικό στόχο να αντιμετωπιστούν αρνητικές στάσεις των μαθητών απέναντι στα αρχαία ελληνικά, τα οποία τα αντιμετωπίζουν συχνά ως κάτι το τελείως άγνωστο σε αυτούς, με αυξημένο βαθμό δυσκολίας, που ανήκει στο παρελθόν, δεν έχει καμία σχέση με το παρόν και συνεπώς είναι άχρηστο και ξεπερασμένο. Το συγκεκριμένο σενάριο έχει εισαγωγικό χαρακτήρα και θίγει διάφορα θέματα σχετικά με την αρχαία ελληνική γλώσσα, μέσω των οποίων καταβάλλεται προσπάθεια να εξοικειωθούν οι μαθητές βαθμιαία με τον αρχαιοελληνικό λόγο και κατ' επέκταση τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το παρόν σενάριο καλύπτει τμήματα από το Β' και Γ' μέρος των ενοτήτων [2](#), [3](#), [4](#) και [5](#) του σχολικού βιβλίου της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας της Α' Γυμνασίου. Σύμφωνα με τους προβλεπόμενους στόχους του [ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ](#) επιδιώκει να εξοικειωθούν οι μαθητές βαθμιαία με τον αρχαίο ελληνικό λόγο στο επίπεδο του συστήματος της γλώσσας: να γνωρίσουν στοιχειώδη και βασικά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χωρίς επέκταση σε λεπτομέρειες, ώστε να εξοικειωθούν με τις ιδιοτυπίες της και να μπορούν να διακρίνουν τις αντιστοιχίες με τη νέα ελληνική: να συνειδητοποιήσουν ότι η νέα ελληνική έχει τις ρίζες της στην αρχαία και αποτελεί εξέλιξη και συνέχειά της: να γνωρίσουν βασικά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στη γραμματική. Παράλληλα, στόχος του σεναρίου είναι η επισήμανση των οφειλών του αρχαίου ελληνικού κόσμου σε άλλους λαούς και η σύνδεση σύγχρονων επιστημονικών κατακτήσεων και επιστημολογικών θεωρήσεων με την ελληνική αρχαιότητα.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να ανακαλύψουν μόνοι τους την πληροφορία και τη γνώση μέσω ιστοξερευνήσεων και ανοιχτών διερευνητικών

περιβαλλόντων, να την οργανώσουν και να την παρουσιάσουν με τρόπο επιμελημένο. Ο διδάσκων αποκτά βοηθητικό ρόλο στη διαδικασία, καθώς δεν είναι ο μεταδότης της πληροφορίας, αλλά αρωγός στην προσπάθεια των παιδιών να κατακτήσουν τη γνώση και να αναπτύξουν δεξιότητες και κριτικό πνεύμα.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου:

-Ενότητα 2^η: [Η εκπαίδευση των παιδιών στην αρχαία Αθήνα](#). Β΄ Μέρος: Πώς έγραφαν οι αρχαίοι Έλληνες;

-Ενότητα 3^η: [Επαγγέλματα των αρχαίων Αθηναίων](#). Τμήμα από το Γ΄ Μέρος.

-Ενότητα 4^η: [Ένα ταξίδι επιστημονικής φαντασίας](#). Τμήμα από το Γ΄ Μέρος.

-Ενότητα 5^η: [Ο πλούτος της αττικής γης](#). Τμήμα από το Γ΄ Μέρος.

[Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής](#) Γυμνασίου – Λυκείου.

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Αντωνοπούλου, Ε. 2007. [«Η προφορά της αρχαίας Ελληνικής»](#) (κείμενο & ήχος). Στο *Θέματα Ιστορίας της Ελληνικής Γλώσσας*, επιστημονική ευθύνη-σχεδιασμός: Α.-Φ. Χριστίδης - Μαρία Θεοδοροπούλου. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα – Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

[«Η Ελληνική Γλώσσα»](#), διάρκειας 52'25''. Από την εκπομπή «Ριμέικ» της ΕΤ. Κείμενα – Επιμέλεια – Παρουσίαση: Ρένα Θεολογίδου, Σκηνοθεσία: Παναγιώτης Κακαβιάς [πηγή: YouTube]. Για το ίδιο επεισόδιο, βλ. και [εδώ](#) [πηγή: Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ].

Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα

[Ηχητικά αποσπάσματα](#) από το έργο του Daitz, S.G. ²1984. “The Pronunciation and Reading of Ancient Greek: A practical guide”, *Living voice of Greek and Latin literature Series* (mixed media product: audiobook & audiocassette). Guilford, Connecticut, USA: J. Norton [πηγή: “Rhapsodes” – Society for the Oral Reading of Greek and Latin Literature (SORGLL)].

Φωτογραφίες/ Εικόνες

[Αρχαίες ελληνικές και λατινικές επιγραφές Άνω Μακεδονίας, Αιγαιακής Θράκης και Αχαΐας](#) [πηγή: «Πανδέκτης» - Ψηφιακός Θησαυρός Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού – Ινστιτούτο Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας. Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών].

Ιστοσελίδες

[Google](#) [Μηχανή αναζήτησης].

Νόησις [Πύλη της Αρχαίας Ελληνικής Επιστήμης και Τεχνολογίας - Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας]: [Τα Υλικά Γραφής των Αρχαίων](#).

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]: [Συμφραστικός Πίνακας Λέξεων](#) του Ανθολογίου Αττικής Πεζογραφίας.

Συμεωνίδης, Β. & Σ. Γκαρμπούνης, [«Γραφή και προφορά της αρχαίας ελληνικής γλώσσας»](#) [πηγή: Ιστοχώρος του Βασίλη Συμεωνίδη – Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

[30/10/2013]

Διδακτική πορεία /στάδια /φάσεις

Για την πρώτη διδακτική ώρα απαραίτητος είναι ο διαδραστικός πίνακας ή ένας υπολογιστής και ένας βιντεοπροβολέας. Οι μαθητές μπορούν να κάθονται στα θρανία τους ανά δυάδες και να έχουν τυπωμένο το [1^ο Φύλλο Εργασίας](#), που είναι κοινό για

όλους. Αρχικά, τίθεται στους μαθητές το ερώτημα αν πιστεύουν ότι πρέπει να διδάσκονται αρχαία ελληνικά στο σχολείο. Καλό είναι να εκφέρουν άποψη όσο το δυνατόν περισσότεροι μαθητές και να δικαιολογήσουν την απάντησή τους με κάποια επιχειρηματολογία. Έτσι προετοιμάζονται οι μαθητές για να παρακολουθήσουν στη συνέχεια τα πρώτα δέκα λεπτά από [το βίντεο](#) της εκπομπής «Ριμέικ», στο οποίο εκφράζουν την άποψή τους δύο καθηγητές πανεπιστημίου, ο Robert Browning και ο Γιώργος Μπαμπινιώτης. Τα παιδιά καταγράφουν στο Φύλλο Εργασίας βασικά σημεία των απόψεων που υποστηρίζει ο καθένας και καλούνται στη συνέχεια να εκφράσουν τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους με τους παραπάνω ομιλητές. Στο τέλος, ως επίλογος της συζήτησης που προηγήθηκε, προβάλλεται ένα άλλο απόσπασμα από το ίδιο βίντεο (από 16'50'' έως 19'18'').

Κατά τη δεύτερη διδακτική ώρα το μάθημα γίνεται στο εργαστήριο Πληροφορικής και οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες ανάλογα με τις επιθυμίες τους αλλά και με τη διακριτική παρέμβαση του διδάσκοντος, ώστε οι ομάδες να είναι ισοδύναμες ως προς τον γλωσσικό και ψηφιακό γραμματισμό. Ο αριθμός των μελών της κάθε ομάδας ορίζεται από τον διδάσκοντα από τρεις έως πέντε μαθητές. Σε όλες τις ομάδες δίνεται [το Β' Μέρος του κοινού Φύλλου Εργασίας](#) σε ηλεκτρονική και τυπωμένη μορφή για διευκόλυνση των μαθητών. Οι ομάδες αναλαμβάνουν να διερευνήσουν πώς έγραφαν οι αρχαίοι Έλληνες. Μεταβαίνουν [στην ιστοσελίδα του «Νόησις»](#) για την αρχαία ελληνική τεχνολογία και ενημερώνονται για τα υλικά γραφής των αρχαίων Ελλήνων. Παρατηρούν στο διαδίκτυο [αρχαίες ελληνικές επιγραφές](#), προσπαθούν να αναγνωρίσουν γράμματα ή και ολόκληρες λέξεις, ενώ συλλέγουν και καταγράφουν στο Φύλλο Εργασίας και άλλου είδους πληροφορίες σχετικές με την επιγραφή που παρατηρούν όπως: σε ποιον είναι αφιερωμένη, πότε γράφτηκε, με ποιο υλικό έχει κατασκευαστεί, πού βρίσκεται και τι γράφει. Έπειτα καλούνται να εξάγουν συμπεράσματα για τον τρόπο με τον οποίο έγραφαν οι αρχαίοι Έλληνες και να προβούν σε συγκρίσεις με τον σημερινό τρόπο γραφής.

Η τρίτη διδακτική ώρα λαμβάνει χώρα, όπως και η δεύτερη, στο εργαστήριο Πληροφορικής, ενώ οι μαθητές συνεχίζουν να εργάζονται με τον ίδιο τρόπο και χωρισμένοι στις ίδιες ομάδες. Το θέμα που καλούνται να ερευνήσουν είναι αν οι αρχαίοι Έλληνες μιλούσαν όπως εμείς. Μελετούν απόσπασμα από τη «Μεγάλη Χίμαιρα» του Μ. Καραγάτση, που είναι αναρτημένο στον δικτυακό τόπο του εκπαιδευτικού Βασίλη Συμεωνίδη, και ενημερώνονται για την ερασμιακή προφορά. Επίσης, μέσω της ιστοσελίδας της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα ακούν πώς προφέρονταν τα μακρά και πώς τα βραχέα φωνήεντα. Στη συνέχεια, ακούν, μέσω της ίδιας ιστοσελίδας της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, πώς προφέρονταν συγκεκριμένες λέξεις στην αρχαία ελληνική, επικεντρώνοντας την προσοχή τους στα φωνήεντα, προκειμένου να διαπιστώσουν την ύπαρξη μακρών, βραχέων και δίχρονων φωνηέντων, και προβαίνουν οι ίδιοι στην κατάταξή τους σε πίνακα που τους δίνεται στο Φύλλο Εργασίας. Έπειτα ενημερώνονται πιο αναλυτικά για την προφορά όλων των γραμμάτων του ελληνικού αλφάβητου.

Αφού οι μαθητές διαπιστώσουν τις διαφορές ανάμεσα σε αρχαία και νέα ελληνική γλώσσα στον προφορικό λόγο, καλούνται να αναζητήσουν ομοιότητες σε επίπεδο λέξεων. Αναζητούν, λοιπόν, σε κείμενα αρχαίων ελλήνων συγγραφέων, λέξεις που χρησιμοποιούν στον καθημερινό τους λόγο έχοντας ως βασικό εργαλείο τον Συμφραστικό Πίνακα του Ανθολογίου Αττικής Πεζογραφίας της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα. Για τη διευκόλυνση των μαθητών δίνονται συγκεκριμένες λέξεις τις οποίες αναζητούν οι μαθητές σε κάποιο αρχαίο κείμενο και αφού τις εντοπίσουν, τις καταγράφουν μαζί με το όνομα του συγγραφέα που τις χρησιμοποιεί προσέχοντας τον τονισμό. Μπορούν να συνεχίσουν την αναζήτηση με λέξεις της δικής τους επιλογής. Στη συνέχεια, καλούνται να παρατηρήσουν τον τονισμό των λέξεων και να τον συγκρίνουν με τα νέα ελληνικά. Κατατάσσουν τις λέξεις ανάλογα με τους τόνους και τα πνεύματα σε σχετικό πίνακα, ώστε να εξοικειωθούν με το τονικό σύστημα των αρχαίων. Η αναζήτηση ομοιοτήτων αρχαίας και νέας συνεχίζεται και στην κλίση

ουσιαστικών και ρημάτων. Οι μαθητές αναζητούν τύπους της λέξης «άνθρωπος» στα αρχαία ελληνικά κείμενα, τους συγκεντρώνουν και τους κατατάσσουν ανάλογα με την πτώση και τον αριθμό. Ανάμεσα στους τύπους που βρίσκουν υπάρχει και η δοτική πτώση, για την οποία ενημερώνονται μόνοι τους έπειτα από σχετική αναζήτηση στο διαδίκτυο. Ανατρέχουν διαδικτυακά στο σχολικό βιβλίο Γραμματικής της Αρχαίας Ελληνικής του Μ. Οικονόμου και ελέγχουν αν κατένειμαν σωστά τους τύπους στην πτώση και στον αριθμό όπου αντιστοιχούν. Στη συνέχεια, ακολουθούν την ίδια πορεία, προκειμένου να διαπιστώσουν πώς κλίνεται ένα ρήμα στα αρχαία ελληνικά: αναζητούν με τη βοήθεια του Συμφραστικού Πίνακα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα τους τύπους του ρήματος «μανθάνω», αφού πληκτρολογήσουν στο πεδίο Αναζήτηση το θέμα του ρήματος και βάλουν στο τέλος αστεράκι (*μανθάν**), ενώ συμπληρώνουν με τους τύπους που θα βρουν τον αντίστοιχο πίνακα, κλίνουν δηλαδή το ρήμα στην οριστική ενεστώτα στους δύο αριθμούς.

Στην τελευταία φάση του σεναρίου, οι μαθητές προκειμένου να συνειδητοποιήσουν πως ό,τι ανήκει στο παρελθόν δεν είναι ξεπερασμένο, καθώς επηρεάζει το παρόν, αναζητούν επιδράσεις των αρχαίων Ελλήνων στη σύγχρονη εποχή. Χωρίζονται σε πέντε ομάδες: Θετικοί Επιστήμονες, Σκηνοθέτες, Λογοτέχνες, Καλλιτέχνες, Διαφημιστές. Η ομάδα των Θετικών Επιστημόνων οφείλει να συγκεντρώσει πληροφορίες για τις επιδράσεις των αρχαίων Ελλήνων στις θετικές επιστήμες· η ομάδα των Σκηνοθετών αναζητά ταινίες εμπνευσμένες από την αρχαία Ελλάδα· οι Λογοτέχνες αναζητούν νεότερα λογοτεχνικά κείμενα (πεζά ή ποιήματα) που αντλούν την έμπνευσή τους από αρχαίους μύθους, πρόσωπα ή γεγονότα της αρχαιότητας· οι Καλλιτέχνες ερευνούν για επιδράσεις των αρχαίων Ελλήνων στη σύγχρονη τέχνη και οι Διαφημιστές συλλέγουν υλικό από διαφημίσεις, ονομασίες επιχειρήσεων ή προϊόντων που έχουν σχέση με την αρχαία Ελλάδα.

Οι μαθητές αφήνονται από τον διδάσκοντα ελεύθεροι να αυτενεργήσουν και να αναζητήσουν μόνοι τους τις απαραίτητες πληροφορίες με ελεύθερη πλοήγηση στο

διαδίκτυο. Ο ρόλος του διδάσκοντος είναι να ελέγχει τα ευρήματα των μαθητών και την εγκυρότητα των ιστοσελίδων από τις οποίες αντλούν τις πληροφορίες τους. Κάθε ομάδα οργανώνει το υλικό που συνέλεξε σε μια παρουσίαση που θα προβληθεί στο σύνολο της τάξης. [Στο τέλος](#), δημιουργούνται νέες ομάδες, με μέλη προερχόμενα από διαφορετικές ομάδες της προηγούμενης φάσης, με σκοπό τη σύνταξη ενός άρθρου για την ιστοσελίδα του σχολείου ή το ιστολόγιο της τάξης που θα έχει τίτλο: «Επιδράσεις των αρχαίων Ελλήνων στη σύγχρονη εποχή». Τα κείμενα θα αξιολογηθούν από τους μαθητές των άλλων ομάδων ως προς το περιεχόμενο (αξιοποίηση όλων των στοιχείων που συνέλεξαν οι ομάδες στην προηγούμενη φάση), αλλά και ως προς τη δομή και την έκφραση.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο Φύλλο Εργασίας κοινό

Α΄ Μέρος

α) Πιστεύετε πως πρέπει να διδάσκεστε αρχαία ελληνικά στο σχολείο; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

β) Ακούστε τι λένε για το ίδιο θέμα δύο καθηγητές πανεπιστημίου. Σημειώστε βασικά σημεία από τις απόψεις των δύο ομιλητών, που ακούγονται στα 10 πρώτα λεπτά [του βίντεο](#):

Robert Browning:

Γεώργιος Μπαμπινιώτης:

γ) Συμφωνείτε μαζί τους ή διαφωνείτε και γιατί;

δ) Ακούστε [το απόσπασμα](#) του βίντεο από 16'50'' - 19'18''.

Β΄ Μέρος

Πώς έγραφαν οι αρχαίοι Έλληνες;

α) Ποια υλικά χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι Έλληνες για να γράψουν; Επισκεφθείτε [την ιστοσελίδα του «Νόησις»](#) για την αρχαία ελληνική τεχνολογία, προκειμένου να βρείτε τις απαντήσεις.

Ποιο ήταν «χαρτί» των αρχαίων Ελλήνων;	
Ποια ήταν τα «μολύβια» των αρχαίων Ελλήνων;	

β) Μεταβείτε στην προτεινόμενη ιστοσελίδα για να δείτε [αρχαίες επιγραφές](#). Επιλέξτε κάποιο από τα ελληνικά γράμματα, ώστε να εμφανιστούν ελληνικές επιγραφές. Μπορείτε να κάνετε αριστερό κλικ στην εικόνα που θέλετε να παρατηρήσετε, για να τη δείτε σε μεγαλύτερο μέγεθος. Ξεχωρίζετε τι γράφει ή έστω κάποια γράμματα; Διαβάστε τα σχόλια και συμπληρώστε τον πίνακα:

Ποια γράμματα ή λέξεις ξεχωρίζετε στην επιγραφή;	
Σε ποιον ή σε ποιους είναι αφιερωμένη η παραπάνω επιγραφή;	

Πότε γράφτηκε;	
Από ποιο υλικό έχει κατασκευαστεί;	
Πώς βρέθηκε;	
Πού βρίσκεται τώρα;	
Τι γράφει;	

γ) Τι διαπιστώσατε από τις επιγραφές που είδατε; Οι αρχαίοι Έλληνες έγραφαν όπως εμείς;

Γράψτε τα συμπεράσματά σας:

Συμπεράσματα:

Γ' Μέρος

α) Οι αρχαίοι Έλληνες μιλούσαν όπως εμείς; Μεταβείτε στην προτεινόμενη ιστοσελίδα και μελετήστε [το απόσπασμα από τη «Μεγάλη Χίμαιρα»](#) του Μ. Καραγάτση.

β) Μεταφέρετε στον πίνακα τις λέξεις που αναφέρονται στο προηγούμενο κείμενο, όπως προφερόταν στα αρχαία και όπως τις προφέρουμε εμείς σήμερα. Ποιες διαφορές εντοπίζετε;

Ερασμιακή προφορά	Νεοελληνική προφορά

γ) Ακούστε πώς προφερόνταν οι λέξεις που βρίσκονται στον παρακάτω πίνακα στα αρκετά χρόνια. Προσέξτε ιδιαίτερα τα φωνήεντα με κόκκινο χρώμα και σημειώστε πώς ακούγονται στην επόμενη στήλη.

πῶς	
μόνον	
μέσον	
λήγω	
δράκων	

μᾶλλον	
κρίνω	
μέλι	
λέλυκα	
λύσω	

Τι διαπιστώνετε;

Τα φωνήεντα τα χωρίζουμε σε *μακρά* και *βραχεία*, ανάλογα με τη διάρκεια που είχε η παραγωγή τους:

Τα **βραχύχρονα** ή **βραχεία** προφέρονταν σε σύντομο (βραχύ) χρόνο.

Τα **μακρόχρονα** ή **μακρά** προφέρονταν περίπου σε διπλάσιο (μακρότερο) χρόνο.

Τα **δίχρονα** ήταν σε κάποιες λέξεις βραχεία και σε κάποιες μακρά.

δ) Μπορείτε τώρα να βάλετε τα φωνήεντα στη σωστή θέση στον παρακάτω πίνακα;

Φωνήεντα						
Μακρόχρονα		Βραχύχρονα		Δίχρονα		

ε) Μεταβείτε [στη συγκεκριμένη ιστοσελίδα](#), για να ακούσετε την προφορά των γραμμάτων και άλλων λέξεων.

Δ΄ Μέρος

Πόσο άγνωστα είναι για εσάς τα αρχαία; Αναζητήστε σε κείμενα αρχαίων ελλήνων συγγραφέων λέξεις που χρησιμοποιούμε σήμερα, ακολουθώντας τις παρακάτω οδηγίες:

α) Μεταβείτε στον [Συμφραστικό Πίνακα](#) του Ανθολογίου Αττικής Πεζογραφίας της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα.

β) Πληκτρολογήστε στο πεδίο *Αναζήτηση* τις λέξεις που περιέχονται στον παρακάτω πίνακα και τις οποίες χρησιμοποιείτε στον καθημερινό σας λόγο, για να διαπιστώσετε αν τις χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι Έλληνες.

Συνεχίστε την αναζήτηση και με τρεις λέξεις που θα επιλέξετε εσείς.

γ) Αντιγράψτε στον πίνακα τις λέξεις που βρήκατε και δίπλα το όνομα ενός συγγραφέα που χρησιμοποιεί τη συγκεκριμένη λέξη.

Νέα Ελληνικά	Αρχαία Ελληνικά	Συγγραφείς
γράφω		
άνθρωπος		
γονείς		
γυναίκα		
πατρίδα		
πόλεμος		
ειρήνη		
υγιής		
οδός		

οίκος		
μήκος		
θεός		
όρκος		
τείχος		
υποψία		
ώρα		
ήττα		

δ) Εντοπίζετε κάποιες διαφορές στον τρόπο γραφής των αρχαίων λέξεων;

ε) Κατατάξτε παρακάτω τις λέξεις του προηγούμενου πίνακα ανάλογα με το πνεύμα και τον τονισμό τους:

Οξεία (´)	Περισπωμένη (˘)	Οξεία (´) και Ψιλή (˘)	Οξεία (´) και δασεία (´)	Περισπωμένη (˘) και ψιλή (˘)	Περισπωμένη (˘) και δασεία (´)

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ**
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

**ΕΣΠΑ
2007-2013**
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ε΄ Μέρος

1. Πώς έκλιναν, όμως, οι αρχαίοι Έλληνες ένα ουσιαστικό ή ένα ρήμα; Ας ρωτήσουμε καλύτερα τους ίδιους:

α) Μεταβείτε στον [Συμφραστικό Πίνακα](#) του Ανθολογίου Αττικής Πεζογραφίας της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα.

β) Αναζητήστε στα κείμενα των αρχαίων ελλήνων συγγραφέων τη λέξη «άνθρωπος», πληκτρολογώντας στο πεδίο *Αναζήτηση* το θέμα της λέξης βάζοντας στο τέλος αστεράκι: *ανθρωπ**. Επιλέξτε μόνο τους τύπους από τη λέξη «άνθρωπος» αποφεύγοντας ομόρριζες λέξεις (π.χ. «ανθρώπινος»). Κατατάξτε τους τύπους στο παρακάτω πλαίσιο, αν είναι δυνατό μαζί με το άρθρο τους:

γ) Μπορείτε να βρείτε σε ποια πτώση αντιστοιχεί ο κάθε τύπος και να συμπληρώσετε τα κενά του πίνακα:

	Ενικός αριθμός
Ονομαστική	
Γενική	
Αιτιατική	
Κλητική	
	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	

Γενική	
Αιτιατική	
Κλητική	

δ) Μήπως περίσσεψε κάποιος τύπος; Ξέρετε πόσες ήταν οι πτώσεις στα αρχαία ελληνικά; [Αναζητήστε στο διαδίκτυο](#) την «άγνωστη» πτώση και συμπληρώστε έτσι τα κενά που απέμειναν στον πίνακα.

ε) Για να ελέγξετε αν τα αποτελέσματα της έρευνάς σας είναι σωστά, ανατρέξτε [στο σχολικό βιβλίο γραμματικής \(Κεφ. 9, Β΄ Κλίση, σελ. 52\)](#).

2. Πώς έκλιναν οι αρχαίοι Έλληνες ένα ρήμα στην οριστική ενεστώτα;

α) Μεταβείτε στον [Συμφραστικό Πίνακα](#) του Ανθολογίου Αττικής Πεζογραφίας της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα.

β) Αναζητήστε στα κείμενα των αρχαίων ελλήνων συγγραφέων το ρήμα «μανθάνω» και πληκτρολογήστε στο πεδίο *Αναζήτηση* το θέμα της λέξης, βάζοντας στο τέλος αστεράκι: *μανθάν**. Μεταφέρετε τους τύπους στο παρακάτω πλαίσιο:

γ) Με τη βοήθεια του διδάσκοντος ξεχωρίστε μόνο τους τύπους οριστικής ενεστώτα του ρήματος «μανθάνω» και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα:

Ενικός αριθμός

<i>α' πρόσωπο</i>	ἐγώ	
<i>β' πρόσωπο</i>	σύ	
<i>γ' πρόσωπο</i>	οὗτος	
Πληθυντικός αριθμός		
<i>α' πρόσωπο</i>	ἡμεῖς	
<i>β' πρόσωπο</i>	ὕμεῖς	
<i>γ' πρόσωπο</i>	οὗτοι	

Στ' Μέρος

Τα αρχαία είναι ξεπερασμένα σήμερα;

Ας ερευνήσουμε για επιδράσεις των αρχαίων Ελλήνων στη σύγχρονη εποχή:

Χωριστείτε σε ομάδες και ερευνήστε στο διαδίκτυο επιδράσεις των αρχαίων Ελλήνων σε κάποιον από τους παρακάτω τομείς στη σύγχρονη εποχή. Δημιουργήστε με το υλικό που θα βρείτε μια παρουσίαση.

Θετικοί Επιστήμονες

Αναζητήστε στο διαδίκτυο και συγκεντρώστε οπτικό υλικό και πληροφορίες για επιδράσεις των αρχαίων Ελλήνων στις θετικές επιστήμες (Μαθηματικά, Φυσική) και δημιουργήστε μια σύντομη παρουσίαση, για να την προβάλετε στους συμμαθητές σας.

Σκηνοθέτες

Γνωρίζετε ταινίες εμπνευσμένες από την αρχαία Ελλάδα;

Αναζητήστε στο διαδίκτυο και συγκεντρώστε οπτικό υλικό και πληροφορίες για ξένες ταινίες που οι δημιουργοί τους τις εμπνεύστηκαν από την αρχαία ελληνική μυθολογία και την ιστορία, και δημιουργήστε μια σύντομη παρουσίαση, για να την προβάλετε στους συμμαθητές σας.

Λογοτέχνες

Αναζητήστε στο διαδίκτυο επιδράσεις των αρχαίων Ελλήνων στη σύγχρονη λογοτεχνία:

Βρείτε σχετικά λογοτεχνικά έργα (πεζά ή ποιήματα) και δημιουργήστε μια σύντομη παρουσίαση για να την προβάλετε στην τάξη.

Καλλιτέχνες

Αναζητήστε επιδράσεις των αρχαίων Ελλήνων στη σύγχρονη τέχνη:

Βρείτε σχετικά έργα και δημιουργήστε μια σύντομη παρουσίαση, για να την προβάλετε στην τάξη.

Διαφημιστές

Ερευνήστε την επίδραση των αρχαίων στο εμπόριο και τη διαφήμιση. Αναζητήστε στο διαδίκτυο, διαφημίσεις, αφίσες, ονομασίες επιχειρήσεων ή προϊόντων εμπνευσμένες από την αρχαία Ελλάδα. Δημιουργήστε με το υλικό που θα βρείτε μια σύντομη παρουσίαση για να την προβάλετε στην τάξη.

Κοινό φύλλο εργασίας (αναδιարθρωμένες ομάδες)

Αξιοποιήστε το υλικό των ομάδων της προηγούμενης φάσης και συντάξτε ένα άρθρο για την ιστοσελίδα του σχολείου σας ή το ιστολόγιο της τάξης με τίτλο: «Επιδράσεις των αρχαίων Ελλήνων στη σύγχρονη εποχή».

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το παρόν σενάριο θα μπορούσε να επικεντρωθεί περισσότερο σε θέματα που σχετίζονται με την εξέλιξη της γλώσσας, ώστε να έρθουν σε επαφή οι μαθητές με τις διάφορες μορφές που πήρε η γλώσσα από την εποχή του Ομήρου, τα κλασικά χρόνια, την ελληνιστική εποχή, στο Βυζάντιο έως και σήμερα.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το παρόν σενάριο επιδιώκει να δημιουργήσει στους μαθητές μια θετική στάση απέναντι στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών. Για τον λόγο αυτό τονίζονται ομοιότητες της αρχαίας με τη νέα ελληνική γλώσσα, ώστε να νιώσουν οι μαθητές πως δεν ασχολούνται με κάτι εντελώς άγνωστο σε αυτούς και επομένως και δύσκολο, δίχως να παραγνωρίζονται οι διαφορές που συντελέστηκαν στο πέρασμα τώσων αιώνων.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αντωνοπούλου, Ε. 2007. «Η προφορά της αρχαίας Ελληνικής». Στο *Θέματα Ιστορίας της Ελληνικής Γλώσσας*, επιστημονική ευθύνη-σχεδιασμός: Α.-Φ. Χριστίδης - Μαρία Θεοδοροπούλου. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

<http://www.greek->

[language.gr/greekLang/studies/history/thema_08/index.html#toc003](http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/history/thema_08/index.html#toc003)

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

[30/10/2013]